

GELEERDE HONDEN,

DOOR

P. HARTING.

Het is thans vier- of vijfenveertig jaren geleden, dat een virtuoos eene kunstreis door Europa deed en overal de toeschouwers door zijn talent in verbazing bracht. Die virtuoos was een hond en heette Minuto. Hij bezocht ook verschillende steden van ons vaderland, onder anderen Utrecht, waar ik op eenen avond onder zijne bewonderaars behoorde. Nog levendig herinner ik mij het tooneel. Het was in de groote concertzaal in de vroegere St. Mariakerk, sedert vervangen door de nieuwe zaal in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen op de Maria-plaats. Minuto's eigenaar had die zaal voor hem afgehuurd ten einde op eene gepaste wijze het zeer fatsoenlijke publiek te ontvangen, dat de kunst-voorstellingen van den beroemden hond bijwoonde. In het midden der zaal was een fraai tapijt gelegd. Daaromheen waren boogsgewijs eenige rijen stoelen geplaatst, die weldra door een aantal heeren en dames, tegen den entree-prijs van een gulden, werden ingenomen. Op het orchest zag men een klein ledikant met een sierlijken, als een kroon uitgesneden, schitterend vergulden hemel, van welken roode draperiën, met goud passementwerk afgezet, op bevalige wijze afdaalden en, van voren open, het met blauw satijn bekleede bed lieten zien. Dit pronkstuk was, — naar wij vernamen, — een geschenk van Z. M. Alexander I, keizer van Rusland. Ter weerszijde van dit ledikant lagen op kleine tapijten twee groote kussens. Op den achtergrond waren eenige planten geplaatst, tegen welker groen het rood en verguld der draperiën goed afstaken.

Men ziet het, aan de mise en scène was eenige zorg besteed.

Eenige oogenblikken na het aangekondigde uur der voorstelling trad de eigenaar van Minuto, deftig in het zwart gekleed, de zaal binnen, voorafgegaan door drie sneeuwwitte poedelhonden. De twee jongsten begaven zich dadelijk naar de ter weerszijde van het ledikant geplaatste kussens, strekten zich daarop naar honden-manier uit en bleven er den geheelen avond stil liggen. Zij waren nog slechts eenvoudige élèves, nog niet bestemd om hunne gaven in het publiek ten toon te spreiden. De oudste der drie honden, een inderdaad zeer fraai dier, bleef bij zijn meester, die nu, na op gebruikelijke wijze in een franschen speech de talenten van zijn hond behoorlijk te hebben opgevijzeld, waarbij hij niet in gebreke bleef de verschillende vorstelijke personages op te tellen, die hem met een bezoek hadden vereerd, --- alsof vorsten bijzonder goede beoordeelaars van honden-talenten waren, — uit een doos een groot aantal lappen van allerlei stoffen, kleur en teekening te voorschijn haalde en deze in een wijden cirkel op het tapijt uitspreidde. Daarop begaf hij zich, vergezeld van zijn hond, naar de in den vorsten kring gezeten dames, en voor een harer staan blijvende, vermaande hij Minuto goed toe te zien welke de aard en de kleur der stof was van het kleed dat de dame aan had, en dan een daarbij behoorenden lap te halen. Hij zelf plaatste zich toen midden op het tapijt; de hond snuffelde eenige oogenblikken aan de verschillende lappen en nam eindelijk met zijn bek een daarvan op, dien hij aan zijn meester bracht. Inderdaad kwam die lap geheel of althans zeer nabij overeen met de stof van het kleed. Dit kunststuk werd verscheidene malen herhaald, zonder ooit te falen. Natuurlijk waren de toeschouwers, vooral de dames, verrukt over de fijne opmerkingsgave van een hond, die niet alleen bewees wollen, zijden en andere stoffen te kunnen onderscheiden, maar bovendien ook de kleur en het patroon der teekening herkende.

Op dit kunststuk volgden andere, die ten bewijze moesten strekken dat Minuto een goed rekenmeester was, dat hij althans de vier hoofdregels, het optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en deelen verstond.

Een zeker getal houten blokjes, met groote daarop geschilderde cijferletters, werden, op eenigen afstand van elkander, op het tapijt gelegd. Zijn meester wederom op het midden daarvan post govat hebbende, noodigde nu de toeschouwers uit een cijfer te noemen, dat de hond vervolgens door tikken met zijn voorpoot aanwees, wederom

zonder ooit te missen. Het bleek dus overtuigend dat hij de cijferletters van ons decimaal getallenstelsel kende. Toen daarop de toeschouwers hem kleine sommen opgaven en Minuto telkens met juistheid de uitkomst aanwees, door met zijn poot de houten blokjes naar zich toe te halen, die vereenigd de som, het restant, het product of het quotient uitdrukten, moet voorzeker menig toeschouwer gedacht hebben dat er wel menschen waren, die in het rekenen voor Minuto zouden onderdoen.

Daarop toonde onze hond-virtuoos zijne bedrevenheid in het domino-spel, waarbij hij in eene partij met twee heeren, waarvan een tot mijne bijzondere bekenden behoorde, overwinnaar bleef. Nog andere kunststukken volgden, doch daar ik mij hiervan minder weet te herinneren, ga ik deze voorbij.

Genoeg om te doen zien dat Minuto den roem, die van hem uitging, volkomen gerechtvaardigd had. Die hond, zoo meenden zelfs sommigen, was geen ware hond. In een hondenvel was een klein persoon of kind verborgen. Toen echter Minuto begon te blaffen, schijnbaar om te protesteeren tegen eene aanmerking van een der dames, die, terwijl de hond vlak voor haar stond, aan hare buurvrouw toefluisterde dat hij blijkbaar reeds niet jong meer was, toen bleek zijne ware hondennatuur te duidelijk om daaraan nog te twijfelen.

Dat dit bezoek aan Minuto op mijne jeugdige verbeelding eenen sterken indruk had gemaakt, moge blijken uit de levendige herinnering, die mij daarvan na een zoo lang tijdsverloop is bijgebleven. Dikwijls dacht ik daar later over na en sprak er met anderen over. Een hond die blijken geeft van de velerlei stoffen en patronen, welke de telkens wisselende mode invoert, te onderscheiden, die dominosteenen aan het getal der oogen, kaarten aan de kleur en teekening, cijfers aan hun vorm herkent, die zelfs het begrip van de daardoor uitgedrukte getalswaarde heeft en in staat is de tamelijk ingewikkelde combinatiën te maken, die bij het rekenen noodig zijn, — het was ongehooflijk; zulk een hond stond door verstandsontwikkeling boven vele wilden, waaronder er zijn, wier voorstelling van de getallen niet verder dan tot het begrip van vijf reikt, en die het in de tafel van vermenigvuldiging niet verder dan tot twee maal twee hebben gebracht.

Er moest eenig bedrog achter schuilen. Maar welk? Deed de hond zijne kunsten alleen op teekens, hem door zijn meester gegeven? Dit was waarschijnlijk. Doch waarin bestonden die teekens? Er waren die

meenden opgemerkt te hebben, dat Minuto geheel onder de heerschappij der oogen van zijn meester stond. Anderen beweerden dat zijn meester hem teekens gaf, door de nagels van zijn duim en vingers tegen elkander te doen knippen. Hoe het echter mogelijk was door blikken met de oogen een hond telkens naar een volkomen bepaald en klein voorwerp te wijzen, scheen onbegrijpelijk; en, wat het knippen met de nagels aanbelangt, hoe was het denkbaar dat daarmede zoo vele en zoo velerlei, in elk geval schier onmerkbaar teekens konden gegeven worden, als noodig scheen ter verklaring van de menigvuldigheid der handelingen van den hond? Welk een verbazend geheugen moest dan aan het dier worden toegekend! Welk eene fijnheid van gezicht of gehoor! Of zoude wellicht ook zijn scherp reukvermogen hem daarbij van dienst zijn? Het was mogelijk, ofschoon zich bezwaarlijk liet inzien, hoe!

Menigeen zal het waarschijnlijk ter nauwernood zijne aandacht waard achten bij de kunstbedrijven van een gedresseerden hond te verwijlen. Dat het dier op de eene of andere wijze daartoe afgericht is, even als men het kan leeren opzitten, pootjes geven, op schildwacht staan, enz. meent hij, spreekt van zelf, en zijne menschelijke waardigheid kant zich tegen elke andere verklaring aan. Het is voor hem voldoende te weten dat Minuto een hond is, om de mogelijkheid af te snijden dat deze ook eenige dier vermogens zoude bezitten, welke men gewoon is als het uitsluitend eigendom van den mensch te beschouwen.

Niet alzoó een natuuronderzoeker. Elk onverwacht en onverklaard verschijnsel wekt zijne aandacht. Alles wat raadselachtig, geheimzinnig is prikkelt zijn weetlust, zijn zucht tot onderzoek. Hij wil meer weten dan de enkele feiten; hij verlangt ook door te dringen tot het hoe en het waarom daarvan en gevoelt zich niet bevredigd voordat hem dit gelukt is. Maar in een geval als het onderhavige voegt zich bij zijn gewonen weetlust nog een andere prikkel. Het kan hem niet ontgaan zijn, daar het reeds den minst opmerkzamen beschouwer van het leven der dieren in het oog valt, dat deze in hunne handelingen door dergelijke drijfveeren bestuurd worden, als wij menschen bij ondervinding weten dat ook ons besturen, — dat die handelingen dikwerf getuigen van eene zekere mate van overleg, gegrond op vroegere ervaring, met één woord van hetgeen wij denken, verstand, oordeel noemen. Tot hoever nu kan zich de werking van het verstand bij een dier uitstrekken? Belangrijke vraag voorzeker, vooral in onzen tijd, nu de scherpe

scheidsmuur, vroeger tusschen menschen en dieren opgetrokken, begint te waggelen.

Op lateren leeftijd, toen deze en andere, zich als van zelf daaraan sluitende vragen mij ernstiger bezig hielden dan op het tijdstip, waarvan ik boven sprak, besloot ik dan ook van de eerste gelegenheid die zich aanbood gebruik te maken, ten einde zoo mogelijk te ontdekken of de verrichtingen van zulk een hond het gevolg waren van zelfbewust denken of wel dat hij eenvoudig aan teekens gehoorzaamde die hem door zijn meester gegeven werden, en, zoo het laatste het geval was, waarin die teekens dan bestonden.

Die gelegenheid bood zich vóór een zestien- of zeventiental jaren aan. Waarschijnlijk zullen zich velen mijner lezers nog wel het hondje Lelie herinneren, waarmede toen en in volgende jaren zijn meester de kermissen rondreisde. Ik besloot daaraan een bezoek te brengen en nam mijne beide zoons, toen knapen van elf en dertien jaren, mede. Wij troffen het uitmuntend, want wij waren de eenige bezoekers der tamelijk armelijke tent, waarin Lelie zijne talenten ten toon spreidde. Het onderscheid met het tooneel der bedrijven van Minuto was groot. Deze trouwens was een grand seigneur, vergeleken bij het kleine bruine langharige hondje, met slap nederhangende ooren, dat wel is waar den dichtsterlijken naam van Lelie droeg, maar met meer recht Leelijk mocht genoemd worden. Het had ook volstrekt niets van het vrije, ongedwongen voorkomen, dat aan den poedel Minuto eene zekere waardigheid bijzette. Integendeel, het diertje zag er droomerig uit en maakte in geenen deele den indruk van een buitengewoon ontwikkeld hondenverstand te bezitten. Intusschen, ook onder ons menschen is de geleerdheid niet altijd gepaard aan levendigheid en bevalligheid van manieren, en het gebeurt wel eens dat geleerden zoo verdiept zijn in de wereld hunner gedachten, dat zij voor hetgeen buiten hen omgaat weinig aandacht meer over hebben. Het kon zijn dat ook onder de geleerde honden dergelijke exemplaren van diepzinnige afgetrokkenheid voorkwamen. Dikwijls bedriegt de schijn. Groote denkbeelden huizen soms in hoofden, die volstrekt niet den stempel van het genie dragen. Ik nam mij dus voor zonder vooroordeel de blijken af te wachten die Lelie van zijn genie zoude geven.

Voor het door mij beoogde doel was juist de kleine ruimte, die het tentje aanbood, zeer geschikt. Wij plaatsten ons op stoelen vlak voor de smalle tafel, op het midden van welke Lelie, met den rug naar ons

gekeerd, door zijn meester gezet werd, terwijl deze zelf zich staande tegenover ons plaatste, zoodat het hondje hem kon aanzien. Ik merkte daarbij op dat het diertje uitpuilende, ver naar voren geplaatste oogen had. Uit een gesprek met zijn meester vernam ik dat hij J. VAN STRAALEN heette, een Hagenaar van geboorte was en dat hij zelf de leermeester van zijn hond was geweest. Ook hij had Minuto gezien, en dit juist was voor hem de aanleiding geweest om te beproeven aan een hond dergelijke kunsten te leeren. Op mijne vraag of hem dit veel moeite en tijd had gekost, antwoordde hij natuurlijk toestemmend, er bijvoegende dat het veel geduld vereischte, omdat men aanhoudend repetieren moest, ongeveer zoo als een schoolonderwijzer zoude antwoorden, die ook van de noodzakelijkheid eener herhaalde repetitie bij zijne leerlingen overtuigd is. Meer te vragen zoude onbescheiden zijn geweest, en ik wilde vooral geen wantrouwen bij den man wekken, maar besloot eenvoudig scherp toe te zien.

Nu begon Lelie zijne kunstverrichtingen. Zij bestonden hoofdzakelijk in dezelfde, als die ik vroeger van Minuto gezien had. Daar er echter geen dames-publiek was, zoo verviel van zelf de lappenwinkel. Maar hij speelde met ons domino en kaart, namelijk kruisjassen, wees daarbij op de in een rij voor hem gelegde cijferblokjes aan hoeveel roem hij had, troefde behoorlijk bij renonce, keek vervolgens, naar het scheen, aandachtig op mijn horlogie, wees toen, wederom op de cijferblokjes, nauwkeurig eerst het uur en daarna de minuten aan, loste eenige kleine sommen op en deed dit alles met eene droomerigheid en werktuiglijkheid, die in volkomen tegenspraak schenen met de moeielijkheid der opgaven. Van eenige inspanning daarbij was geen het minste spoor zichtbaar. Een mechanische hond, die door draden bewogen wordt, zoude weinig minder blijk van werkelijk nadenken geleverd hebben. Maar waar waren hier de draden, waardoor de hond aan zijn voor hem denkenden meester verbonden was? Het gelukte mij niet in weerwil van de nauwkeurigste oplettendheid gedurende een tamelijk gerekt verblijf daarvan iets te ontdekken. Alleen kwam ik tot de overtuiging, dat den hond noch teekens met de oogen noch met de handen gegeven werden. Gedurende zijne kunstverrichtingen waren de oogen van den hond slechts zelden naar die zijns meesters gericht, en deze hield de handen op den rug, zoodra hij de blokjes, de dominosteenen of de kaarten voor den hond gerangschikt had.

Ik erken dat ik, toen wij de tent verlaten hadden, bijna even wei-

nig wist wat er van te denken als toen wij er intraden, en zeer overhelde tot de meening, dat eenige der verrichte kunststukken het werk van een door langdurige oefening zeer versterkt geheugen waren. Cijferblokjes, dominosteenen en kaarten konden altijd op dezelfde wijze gelegd worden. Maar hoe dan het zien op het horlogie te verklaren, het optellen, vermenigvuldigen enz. van cijfers, die door mij of door mijne zoons waren opgegeven?

Het is voor iemand die zijn leven gewijd heeft aan het ontraadselen van de geheimen der natuur, wellicht meer dan voor een ander, eene ware ergernis, wanneer hij voor een raadsel staat, dat hem door een zijner medemenschen wordt opgegeven, en hij geen de minste kans ziet het op te lossen, ja niet eens weet wat van hetgeen hij gezien heeft misleiding of waarheid is. Een handig goochelaar kan ons bedriegen, maar het hindert ons niet, mits hij, als eerlijk man, er rond voor uitkomt dat al zijne toeren slechts eene handigheid zijn. Is hij daarentegen een oneerlijk man, die de toeschouwers in het denkbeeld zoekt te brengen dat hij over geheimzinnige krachten beschikt, zooals tegenwoordig in Engeland HOME doet, dan laat het aanschouwen van zijne kunstverrichtingen eenen onaangename, de Duitschers zouden zeggen "unheimlichen", indruk achter.

Eenen dergelijken indruk had het bezoek aan het hondje Lelie op mij gemaakt, en die indruk bleef mij bij, zoo dikwijls ik er aan dacht. Later vernam ik dat dezelfde VAN STRAALLEN nog een tweede hondje gedresseerd had, dat den naam van Norma droeg en geheel dergelijke kunststukken verrichtte, doch de weinige vrucht van mijn eerste bezoek deed mij de hoop opgeven van, door ook dit hondje te gaan zien, achter de waarheid te komen. Een kermistent is dan ook juist niet de geschikte plaats voor een wetenschappelijk onderzoek.

Eindelijk echter bood zich daartoe eene betere gelegenheid aan. Ik vernam, door de vriendelijke mededeeling van eenen hier ter stede gevestigden, geachten hoofdonderwijzer, dat zich alhier iemand ophield met een hondje dat domino speelde, optelde, vermenigvuldigde, enz. Hij zelf had dit hondje gezien en gelegenheid gehad, zooals hij zich schriftelijk uitdrukte, "het geheugen en het verstand van het hondje te bewonderen". Hij voegde er bij: "ik kan aan geen bedrog denken; ik zelf heb het diertje vragen gedaan, b. v. 4×7 enz. Altijd was het antwoord goed." Tevens berichtte hij mij, dat de man met zijn hondje ook bereid was aan huis te komen.

Zoodra ik dit vernam ontbood ik dien persoon, wiens naam H. SCHENKAN is, bij mij, en zeide hem dat ik zijn hondje verlangde te zien, doch niet uit gewone nieuwsgierigheid, maar om te weten wat in die zaak waarheid, wat misleiding was, dat ik hem dus voorstelde in een der lokalen van het zootomisch laboratorium te komen en daar het hondje zijne kunsten te laten doen, in tegenwoordigheid van mij en eenige andere heeren, die gewoon waren goed uit hunne oogen te zien, en eindelijk dat, indien hij ons volkomen eerlijk mededeelde door welke teekens hij het dier er toe bracht om de bewegingen te maken, die oogenschijnlijk van verstandswerking getuigden, ik geloofde hem de verzekering te kunnen geven, dat hij op eene goede belooning zoude kunnen rekenen. Reeds dadelijk erkende hij, dat hij den hond teekens gaf, er echter bijvoegende, dat het nog aan niemand gelukt was die teekens te zien, en dat hij ook meende te mogen gelooven dat noch ik noch iemand anders die zien zouden, wanneer hij er niet vooraf opmerkzaam op maakte. Indien hij er dus in toestemde dit laatste te doen, dan moesten degenen, die er bij tegenwoordig waren, beloven zijn geheim niet te verraden. Tegen die allezins billijke voorwaarde liet zich natuurlijk niets inbrengen. Zij werd dus aangenomen en dag en uur voor de samenkomst bepaald. Ik gaf daarvan en van de gestelde voorwaarden kennis aan eenige mijner vrienden, waaronder verscheidene mijner ambtgenooten behoorden, en noodigde hen uit, de voorstelling en tevens de onthulling van het raadsel bij te wonen.

Op den 3den Februarij 1872, des namiddags ten 2 ure, waren een twaalfstal hooggeleerde en zeergeleerde heeren in het laboratorium vereenigd, om den geleerden hond een examen af te nemen. De wijze van zijn intreden en zijn geheele voorkomen pleitten niet bijzonder in zijn voordeel. Zijn meester deed namelijk de klep van een reiszak open, dien hij in de hand hield, en daaruit keek ons een klein hondenkopje aan, wederom, even als bij Lelie, met groote, uitpuilende, glanslooze oogen, maar met half opstaande ooren. De kleur van zijn kort haar was deels grijs, deels donker bruin. Op de daarvoor bestemde tafel geplaatst, bleek het zeer traag en stijf in al zijne bewegingen te zijn. Trouwens, dit kon het gevolg van den ouderdom zijn, want de meester van het diertje deelde ons mede, dat zijn hondje Norma heette, door VAN STRAALEN gedresseerd en thans veertien jaren oud was. Na den dood van VAN STRAALEN was hij er eigenaar van geworden. Het bleek

dus hetzelfde hondje te zijn, waarvan ik reeds boven met een woord gewag heb gemaakt.

Zekerheidshalve was een dominospel en een kaartspel door mij medegebracht, en daarvan werd ook uitsluitend gebruik gemaakt. De eigenaar liet ons volkomen vrijheid de steenen en de kaarten te schudden, plaats te nemen waar wij verkozen, met één woord alles te doen wat wij noodig achtten om hem op de proef te stellen en zijne bewegingen te bespieden.

De voorstelling begon en werd met gespannen aandacht door ons gevolgd. Zij bestond in ongeveer dezelfde kunststukjes als die ik vroeger van Minuto en Lelie gezien had en boven vermeld heb. Het is dus overbodig, deze hier nogmaals te herhalen. Een paar malen vergiste het hondje zich wel is waar, maar, daarop door zijn meester opmerkzaam gemaakt, herstelde het die vergissing aanstonds, even als een schoolkind zoude doen, wanneer het een fout in een som had gemaakt. Inderdaad had het al den schijn, alsof de hond zeer wel wist wat hij deed en volkomen zelfstandig handelde. Toen echter een onzer de plaats van zijn meester innam en poogde den hond tot het doen derzelfde kunststukjes te bewegen, bleef het dier volkomen onbewegelijk en zag alleen eenigzins versuft rond. Dit kon echter niet verwonderen, want ook elke andere hond zoude zich vermoedelijk zoo tegenover een hem vreemd persoon gedragen hebben.

Reeds had de voorstelling een geruimen tijd geduurd, en nog was het aan niemand onzer gelukt te ontdekken, waarin het verband tusschen den hond en zijn meester eigenlijk bestond. Dat er zulk een verband moest bestaan, dat de hond aan door zijn meester gegeven wenken gehoorzaamde, was zeker, want enkele door hem opgeloste opgaven waren te moeielijk dan dat het denkbaar zoude zijn, dat zelfs de hersenen van den geleerdsten aller honden daartoe in staat zouden zijn.

Toch, al had de voorstelling ook nog veel langer geduurd, geloof ik niet dat iemand onzer het geheim geraden zoude hebben, dat de eigenaar van het diertje, getrouw aan de gemaakte afspraak, ons ten slotte openbaarde. Ook ik ben verplicht mij aan die afspraak te houden en mag het geheim derhalve aan de lezers van het Album niet mededeelen. Maar ik mag er toch wel dit van zeggen, dat de geheele zaak uiterst eenvoudig is, zoo eenvoudig, dat, indien men het eenmaal weet, men geneigd is uit te roepen: is het anders niet! Het is

er inderdaad mede gelegen als met het bekende ei van Columbus. Juist die groote eenvoudigheid is echter de oorzaak, dat men er niets van bespeurt. Bij zulke samengestelde handelingen als de hond verricht, handelingen die schijnbaar getuigen van zekere combinatiën van begrippen en daaruit afgeleide gevolgtrekkingen, is men van zelf geneigd te denken aan een even samengesteld stelsel van teekens, die door den meester gegeven worden, en zoo wordt de aandacht afgeleid en op allerlei dwaalsporen gebracht.

Is het mij nu ook al niet geoorloofd meerdere inlichtingen te geven, zoo kan ik hier toch wel het slotresultaat mededeelen, waartoe dit onderzoek geleid heeft.

Het is dit: dat wel verre dat zulk een zoogenaamde geleerde hond boven andere honden door geheugen of verstand zoude uitmunten, al zijne handelingen integendeel nagenoeg zuiver automatisch zijn, het gevolg eener door langdurige gewoonte verkregen hebbelijkheid om op eenen enkelen bepaalden gezichtsindruk eene enkele bepaalde handeling te doen volgen.

Het kennen der cijfers, van de domino-steenen, van de kaarten is niets dan schijn; de hond kent er in werkelijkheid geen enkel van en is dus nog veel minder in staat tot de combinatiën, die bij het domino- of kaartspelen en het rekenen noodig zijn. Men zoude hem eene nog veel moeielijker taak kunnen opgeven, bijv. het spellen van grieksche, hebreeuwische of arabische woorden, met de op blokjes geschilderde letters, en hij zoude er zich even goed van kwijten, verondersteld namelijk dat zijn meester die talen machtig was.

Toch, al is nu ook de wijze waarop het dier door het maken van bepaalde bewegingen den wenk zijns voor hem denkenden meesters gehoorzaamt uiterst eenvoudig, zoo is desniettemin voorzeker daartoe eene langdurige, voorafgaande oefening noodig. SCHENKKAN verhaalde ons dat hij kort geleden een door hem zelve gedresseerden hond verloren had, die eerst na eenen leertijd van negen maanden tot het behoorlijk verrichten der kunststukjes in staat was. Er wordt derhalve daartoe veel geduld vereischt, maar bovendien de aanwending van zekere hulpmiddelen, waaromtrent hij ons ook de gevraagde inlichtingen gaf, die ik wel is waar hier verzwijgen moet, maar die mij deden denken aan de verschillende uitkomsten van vrije studie, uit eigen lust tot kennis, en aan gedwongen studie om aan een vastgesteld examen-programma te voldoen. Het verwonderde mij nu niet meer dat

en Lolie en Norma er zoo droomerig uitzagen, als of alle levenslust in hen was uitgedoofd.

Diegenen mijner lezers, die geneigd zijn aan de dieren alle, zelfs de geringste sporen dier hoogere vermogens te ontzeggen, welke zij als het uitsluitend eigendom van den mensch beschouwen, zullen voorzeker met eenige voldoening van het bovenstaande hebben kennis genomen. Zij zullen wellicht daarin het bewijs zien van de waarheid der stelling van DESCARTES, dat de dieren niet anders dan levende werktuigen zijn.

Aan anderen, die meer er toe overhellen om in de handelingen der dieren eene openbaring dierzelfde vermogens te zien, als die wij menschen bezitten, is door het medegedeelde wellicht eene illusie ontnoemen. Zij gevoelen zich daardoor teleurgesteld.

Zowel tot den een als tot den ander zoude ik zeggen: wees niet te haastig en leid uit het feit, dat het bij onderzoek gebleken is dat een geleerde hond eigenlijk een zeer weinig verstandelijk ontwikkeld wezen is, en als zoodanig eene geheel geusurpeerde reputatie bezit, niet meer af, dan wat er rechtstreeks uit af te leiden valt, namelijk dat men verkeerd doet met de dressuur, waarvoor vele dieren vatbaar zijn, als maatstaf voor hunne verstandelijke vermogens te bezigen. Willen wij nasporen in hoeverre dieren werkelijk denken bij hetgeen zij doen, d. i.: waar het blinde instinkt ophoudt en het verstand begint, dan moeten wij hunne handelingen in volkomen vrijen toestand gadeslaan. Ook dan nog zijn het niet zoo zeer de vaak hoogst opmerkelijke talenten die vele dieren ten toon spreiden in het bouwen van kunstige woningen, in de zorgen voor hunne jongen enz., die tot maatstaf mogen strekken, want er zijn te duidelijke bewijzen voor, dat een groot deel der daartoe noodige handelingen zuiver instinktmatig zijn, om daaraan eenig bewijs voor het bestaan van eene verstandswerking te ontleenen. Wat de mensch door dresseeren, door africhten doet, d. i.: het dier te gewennen telkens zekere bewegingen te maken wanneer het zekere indrukken ontvangt, dat heeft de natuur langs eenen trouwens veel langeren weg bij de soort gedaan. Wat men instinkt noemt, is niet anders dan de erfelijk geworden gewoonte. Derhalve blijven, ter beoordeeling van het denkvermogen der dieren, alleen zulke handelingen over, waarbij zij afwijken van hunne gewoonte en dat doen op eene wijze die het vermoeden wekt, dat zij, op grond

van verkregen individueele ervaring, met een bepaald doel handelen, waarvan zij zich vooraf bewust zijn. Zulke handelingen nu zijn uit den aard der zaak steeds zeldzaam. Het is daarom dat ik ten slotte hier nog een geval mededeel, dat bezwaarlijk op eene andere wijze kan geduid worden, een geval, dat zoo buitengewoon is, dat ik inderdaad aarzelen zoude het aan onze lezers als iets dat werkelijk gebeurd is op te dissen, indien het niet door volkomen geloofwaardige personen gewaarborgd was.

Ik ontving namelijk van den heer J. F. VAN HOOGSTRATEN, predikant alhier, het volgende uittreksel uit een brief van zijnen zoon, Mr. F. J. K. VAN HOOGSTRATEN, advokaat te Haarlem, gedagteekend 21 Januari 1872.

“Een treffend voorbeeld van honden-instinkt, — ik meen verstand. De heer W. ELDERING woont te Overveen. Van den winter hoort hij een ijselijk gejang van een hond, 's avonds voor zijn deur. De heer ELDERING opent, en een hond met een gebroken been loopt naar binnen. Het beest wordt verbonden, verpleegd, verzorgd en geneest. Hersteld zijnde vertrekt de hond, waarschijnlijk naar zijn vorig huis, en men hoort niets meer van het dier. Eenigen tijd later echter doet zich weer het oude gejang hooren. Weder opent de heer ELDERING de voordeur en ziet op de stoep zijn vroegeren verpleegde met een confrater naast zich, die een gebroken been heeft! De kameraad gaat het huis in, dat N°. 1 als een geschikt hospitaal scheen te beschouwen, en toen deze hem er goed en wel in zag, maakt hij rechtsomkeerd en laat N°. 2 aan de goede zorgen van den heer ELDERING over! N°. 2 moet van N°. 1 verstaan hebben: “Wacht, heb jij je poot ge-
“broken, dan zal ik je ergens heen brengen, waar je het goed hebt
“en waar zij je wel weer zullen opknappen!”” De heer ELDERING, dien ik zeer goed ken, geeft zijn woord van eer, dat zich de zaak aldus heeft toegedragen.”